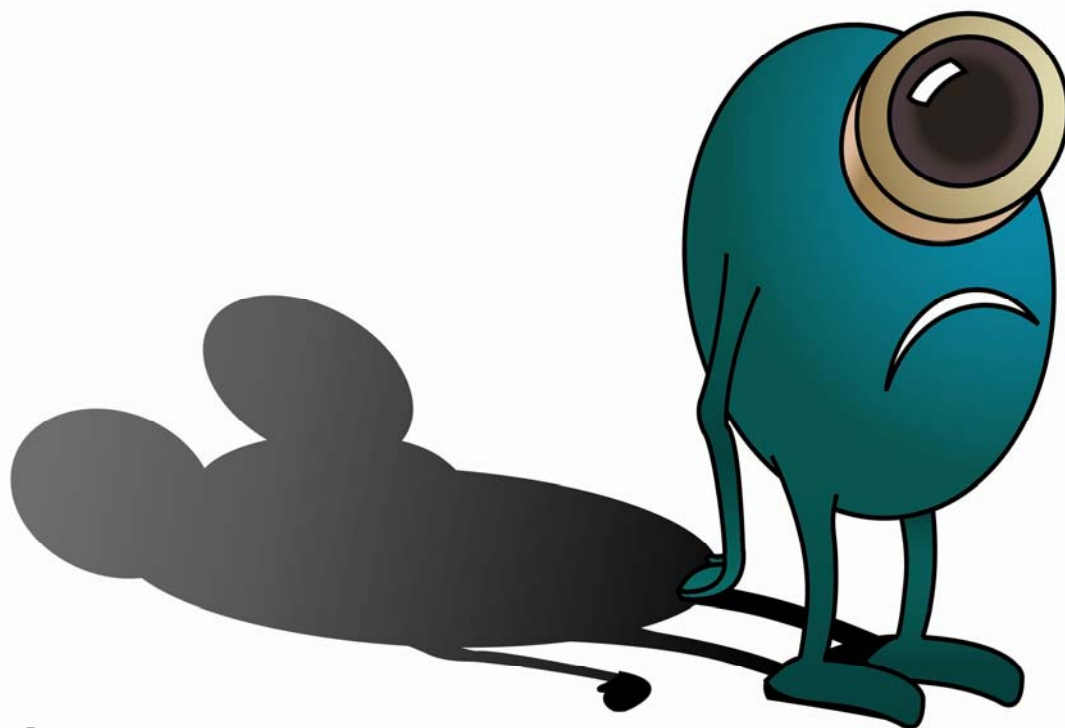

Ongewild in beeld

NIET IEDEREEN
IS WIE JE DENKT DAT HIJ IS!

In samenwerking met:

Politie

Projectvoorstelling

Als derdejaarsstudenten kregen we de opdracht een duurzaam project uit te werken. We kregen van commissaris Wim D'haese, verantwoordelijke voor de jeugd sociale dienst politie Leuven, een e-mail rond cyberpesten. We waren geboeid door dit onbekend toenemend fenomeen. Maar wat is cyberpesten?

Daar de literatuur geen eenduidige definitie biedt, willen we via volgende getuigenis cyberpesten definiëren;

“Wouter, een 13jarige jongen krijgt op een dag volgende sms’jes en e-mails; 11u12 ‘uw moeder is een hoer’; sms 15u02 ‘uw vader had beter in de pombak geschoten; e-mail om 16u34 ‘Nageboorte, as ge ga bleite bij de leraar stompe we u tanden uit’; email om 16u55 ‘we hebben allemaal een gasmasker gekocht omdat ge zo stinkt; sms om 20u38 ‘babyfees vrijdag gaat er iets gebeure ge zult wel zien, we kloppen u dood’ (...) Een vriendin geeft wouter de raad om zijn GSM nummer te veranderen, maar hij schaamt zich. Nu twee jaar later is het pesten via sms en email gestopt maar hij is nog altijd bang dat hij terug zo’n sms ontvangt!”

Jongeren weten niet genoeg wat cyberpesten is en zeker niet hoe ze het kunnen voorkomen. Welke stappen moeten ze zetten om de daders aan te klagen? Bij welke organisaties kunnen ze terecht?

Vanuit deze opmerkelijke feiten zijn we gestart met ons project dat de naam draagt: ‘Ongewild in beeld’. Deze krachtige woorden verwoorden de hele boodschap van ons project.

Vaak worden er filmpjes en foto's van mensen online gezet, zonder dat deze personen dit weten en/of willen. Met de opkomst van de webcams is dit gevaar nog toegenomen. Men kan zelfs je webcam hacken, zodat je zelf niet weet dat je gefilmd wordt!

Ondanks het fenomeen cyberpesten onbekend is, is er al heel wat informatie over te vinden via internet maar met ons project willen we een stapje verder gaan.

Momenteel handelt de federale politie alle klachten af rond cyberpesten, we vinden dit te bedreigend voor jongeren en willen de lokale politie een 'stappenplan' aanbieden om slachtoffers te begeleiden.

Anderzijds willen we jongeren bewust maken van de mogelijke negatieve gevolgen van internetgebruik. Vanuit deze bewustmaking willen we de jongeren en hun directe omgeving maar ook zeker andere organisaties zoals CLB en lokale politie sensibiliseren om cyberpesten aan te pakken.

We streven ernaar om overstijgend te werken rond de problematiek cyberpesten in Vlaanderen. We werken binnen ons project innovatief en streven naar resultaat op lange termijn.

Bijkomstig bij de sensibiliseringscampagne willen we de jongeren en externe organisaties informeren over de ondersteuningsmiddelen aangeboden door de Jeugd en Sociale Dienst politiezone Leuven. Verder in deze brochure vindt u de schokkende resultaten en ons stappenplan voor de lokale politie terug.

Noot: elke situatie en slachtoffer is anders! Dit maakt dat het stappenplan niet consequent gevolgd kan worden voor iedereen. Het stappenplan zorgt voor een mentale voorbereiding van het slachtoffer en politie zodat de problematiek bespreekbaar wordt.

Getuigenissen

Het verhaal van Hannelore:
“Dit was nog nooit gezien. Iedereen van onze klas was die ochtend compleet van de kaart. Toen we inlogden op ons schoolnetwerk, kregen we niet de gebruikelijke opstartpagina maar verscheen er een foto van Hannelore die na het turnen onder de douche stond. Wat erbij was geschreven, liet niets aan de verbeelding over. Hannelore barstte in tranen uit. Ze vluchtte de klas uit en we hebben haar de volgende maand niet meer gezien”

www.ictgids.be

Het verhaal van Saartje:

"Dit jaar kreeg ik mijn eerste gsm cadeau. Mijn ouders vonden dat ik altijd moest bereikbaar zijn als ik naar het secundair onderwijs ging. Je weet immers nooit wat je kan overkomen. Eindelijk, ik hoorde erbij. Cool, ik had eindelijk een gsm. Al snel wisselde ik mijn nummer uit met de leerlingen van mijn klas en van andere klassen. Ik was me echt van geen kwaad bewust. Wat kon mij overkomen? Ik was cool en hoorde erbij. In de loop van het jaar ontstonden er wrijvingen tussen de verschillende klassen. Dikwijls waren er woordenwisselingen tussen leerlingen van verschillende klassen. Mits wij een groep waren voelden we ons sterk. Op een bepaald moment kreeg ik een sms. Deze sms stond vol met verwensingen aan mijn adres in de meest afschuwelijke taal die ik ooit gelezen had. Meestal zie je bij een sms wie het heeft verstuurd, maar in dit geval dus niet. Er stond privé-nummer. Ik probeerde te bellen maar dat lukte natuurlijk niet. Deze sms'jes werden meer en meer herhaald en kwamen op de gekste momenten voor. Tot 's nachts toe ontving ik sms'jes. Tevens werd er gedreigd rond het feit dat ik niets mocht doorgeven. Toen begonnen de telefoontjes. Er werd gebeld op de meest onverwachte momenten. Ik nam op en hoorde niets."

www.ictgids.be

Enquêteresultaten

Aangezien we als projectgroep een heel actueel onderwerp behandelen, wilden we natuurlijk ook nagaan in hoeverre dit fenomeen leeft onder de jongeren. Worden jongeren gepest? Welke middelen worden gehanteerd om jongeren te pesten? Hoe gaan jongeren met pestgedrag om?

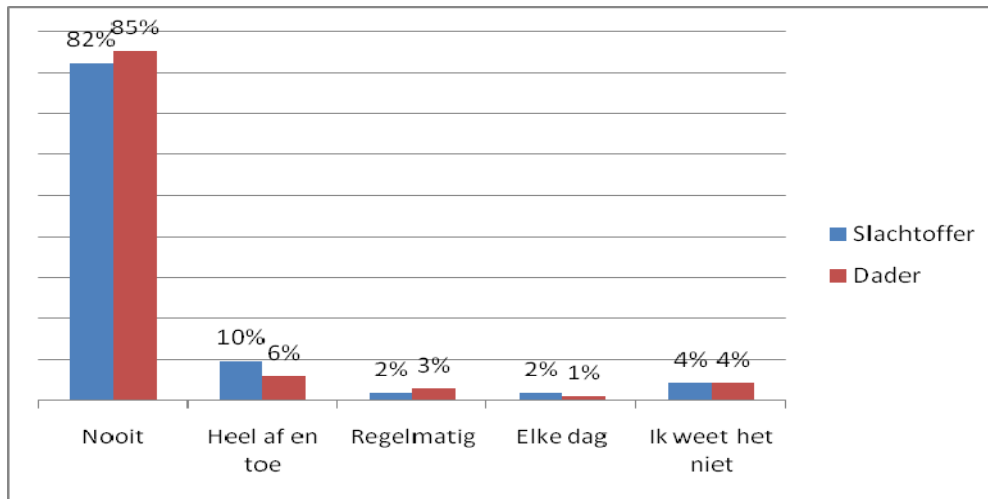
We hebben in totaal 182 leerlingen bevroegd uit de eerste graad middelbaar onderwijs. Dit in de regio Vlaams Brabant, met name scholen uit Diest, Aarschot en Leuven. De leerlingen hadden de leeftijd van 12 tot 15 jaar. De bevraging is gebeurd via een schriftelijke enquête die de jongeren online ingevuld hebben. De totale groep leerlingen bestond uit 41% jongens en 59% meisjes. De bevraging gebeurde in de periode januari-februari 2009*.

Uit onderzoek blijkt dat 98% van de ondervraagde jongeren internet thuis gebruiken, waarvan de meerderheid niet gecontroleerd wordt door zijn/haar ouders. De tijdsduur van het internetgebruik verschilt naargelang het een schooldag (30 minuten à 2 uur) of een weekenddag is (gemiddeld 4uur) is. Ondanks de weinige controle, gaan 69% van de ouders hun kinderen wijzen op de gevaren van het internet.

Jongeren kunnen internet en GSM haast niet meer wegdenken uit hun leefwereld. Meer dan de helft van de ondervraagden gebruiken internet en GSM dagelijks, omdat het deel uitmaakt van hun sociaal leven. 42% beweert zelfs dat een leven zonder internet en GSM 'een saai en leeg leven' zou zijn. Toch zijn er enkele aspecten waarvoor de jongeren nog steeds het echte leven prefereren, zoals troost zoeken, een lief zoeken, zeggen dat iemand hen stoort, ...

In de vragenlijst wordt wel duidelijk onderscheid gemaakt tussen traditioneel pesten en cyberpesten. De onderstaande grafiek illustreert duidelijk welke van onze ondervraagden dader of slachtoffer van cyberpesten waren in de afgelopen drie maanden.

* Hierop moet gewezen worden dat wij als kleine projectgroep niet beschikken over de mogelijkheid om een zeer grote opzet te creëren. Ook moet u in gedachten houden dat zoals in elke enquête, ook in deze enquête eventuele steekproeffouten te vinden zijn, hierbij denken we maar aan het sociaal wenselijk antwoorden, of het niet volledig afmaken van de vragenlijst.

Zoals u kan zien zijn de voorvallen van cyberpesten nog duidelijk in de minderheid, maar de resultaten die wij verkregen hebben, zijn zeker geen vaststaande feiten. De mogelijkheid bestaat dat jongeren sociaal wenselijk hebben geantwoord (ondanks de gegarandeerde anonimiteit) en dus niet hebben durven prijsgeven of zij dader/slachtoffer zijn. Jongeren zullen sneller bekendmaken wanneer ze ooggetuigen zijn geweest. Hierbij gaven de meesten aan niet te hebben gedaan (62%). Sommigen hebben het slachtoffer wel geholpen.

Wanneer daders cyberpesten, zijn hun slachtoffers doorgaans op de hoogte van hun identiteit. Het is ook zo dat bij pesterijen (bijvoorbeeld op school) de slachtoffers zowel publiekelijk als via internet of GSM gepest worden.

De manier waarop slachtoffers zich weren tegen pesterijen, kan op verscheidene wijzen. De meest gehanteerde copingstrategie (= verdedigingsmechanismen) is zich proberen te verdedigen in de echte wereld (indien de dader gekend is). Overigens zal men zich proberen weren op MSN of men zal de dader blokkeren. Ook is er een klein percentage dat 'hoopt' dat de pesterijen zullen voorbijgaan of die zich gaan verdiepen in discussieforums of informatie over cyberpesten.

Maar slachtoffers durven doorgaan geen grote stappen te hanteren om een slechte situatie te beteren en dus om de pesterijen te doen stoppen. Vandaar dat u in onze brochure een stappenplan vindt, zodat u op de hoogte bent wat er kan gebeuren en ook wat u zelf kan doen om cyberpesten te laten ophouden. Hoe actueel dit onderwerp ook is, het is van zeer groot belang dat de samenleving (dus wij allen) dit niet laten escaleren tot in het oneindige alvorens actie te ondernemen.

Jeugd en Sociale Dienst Politie Leuven

Philipssite 4

3001 Leuven

T : 016 21 07 20

F : 016 21 07 19

[email : jsd@leuven.be](mailto:jsd@leuven.be)

Politie

jeugd- & sociale dienst

De dienst wordt belast met alle opdrachten betreffende die domeinen behoudens degenen die aan de sociale recherche van de bijzondere rechedienst worden toegewezen (in het bijzonder alles wat betrekking heeft op ontvoeringen, inclusief parentele, en alle klachten van bedreigingen die niet tot de specifieke domeinen van de sociale dienst behoren)

slachtoffer bejegening

Bijstand aan en opvang van slachtoffers.

Sensibiliseren van het personeel, het organiseren van de opleiding de coördinatie van de hercontactnames en de opvolging van het slachtofferbeleid

Jeugdproblematiek

Behandelen in tweede lijn van bijzondere dossiers inzake de jeugdproblematiek, met als voornaamste accenten: kindermishandeling, gevaarsnotie, problematische opvoedingsituaties, verlaten van de ouderlijke woonst.

Gezinsgerelateerde problemen

Behandelen in tweede lijn van de dossiers die hierop betrekking hebben met als voornaamste accenten:

verlaten van de echtelijke woonst, belaging, ernstig geweld en bedreiging binnen relaties en moeilijkheden inzake omgangsrecht.

Schoolgerelateerde problemen

Ondersteunen van projecten hieromtrent, in het bijzonder de spijbelproblematiek.

Schadebemiddeling

Politiële schadebemiddeling doet een aanbod van bemiddeling aan slachtoffers en verdachten/daders van eerder lichte feiten

Aanpak politie Leuven (JSD)

Aandachtspunten voor de politiepraktijk

Gepeste kinderen praten zelden op eigen initiatief met ouders of leerkrachten. Heel wat gepeste kinderen denken dat het hun eigen schuld is. Zij kampen vaak met schaamtegevoelens want niemand vindt het aangenaam te moeten toegeven dat men niet populair is. Slachtofferbejegening is hier dan ook heel belangrijk. Bij digitaal pesten voelt het kind zich zelfs thuis niet meer veilig!

Slachtoffers zijn meestal de mening toegedaan dat praten niet helpt. Het is belangrijk deze kinderen te doen inzien dat zwijgen juist het pesten in stand houdt.

Als politieambtenaar is het belangrijk dat deze meldingen niet gebanaliseerd worden. Respect tonen voor het slachtoffer is dan ook noodzakelijk. Het verwijten van een zwakke houding van het gepeste kind zal het schuldgevoel alleen nog maar vergroten.

Niet elk pestgedrag is strafbaar gesteld. Wanneer het pestgedrag niet in het strafwetboek is opgenomen, kan zeker gedacht worden aan bemiddeling (los van politie). Een open rechtstreeks gesprek van het slachtoffer met de pester, waarin duidelijk gesteld wordt welk gevoel het pesten op hen maakt, is één van de beste manieren om tot een oplossing te komen.

Vaak is de conflictsituatie in die mate ernstig dat er beter hulp van derden wordt ingeroepen. In dit geval is het aangewezen dat het slachtoffer een vertrouwenspersoon inschakelt. Dergelijke doorverwijzing kan door de politie geïnitieerd worden.

Ook ouders spelen een zeer belangrijke rol in het oplossen van deze probleemsituatie. Hun rol bestaat erin door hun gepeste kind te ondersteunen en het in contact te brengen met een (neutrale) bemiddelaar. Het is niet aangewezen dat de ouders zelf bemiddelen omdat ze gecompliceerd zullen worden als versterking van het slachtoffer.

Natuurlijk speelt de school ook een belangrijke rol. In heel wat schoolreglementen staat het standpunt van de school vermeld aangaande pestgedrag

Stappenplan voor slachtoffers van cyberpesten

De politie is er om u te helpen de indringende en bedreigende vorm cyberpesten te stoppen. Daarnaast heeft de politie de taak om hulp te bieden als dat nodig is of u door te verwijzen naar de juiste hulporganisatie. De politie van Leuven heeft een beleid ontwikkeld om cyberpesten aan te pakken. Omdat cyberpesten meestal een structureel karakter heeft, kunnen wij dit meestal niet met één politietussenkomst doen stoppen.

Stap 1: Analyse van het probleem

Cyberpesten een vorm van stalking en dus een klachtmisdrijf. Sommige stalkingfeiten vallen onder een strafrechtsartikel (bv. hacking, inbreuken op de privacy, woonstschennis), andere feiten niet (rouwkrans sturen, achtervolgen). Als je klacht indient voor cyberpesten kunnen laatstgenoemde feiten ook onderzocht worden door de politie en vervolgd worden. Vaak gebruikt de belager meerdere middelen om te pesten.

- Praat met betrouwbare andere personen over feiten om na te gaan of wat je overkomt normaal is of niet.
- Je kan advies bij de politie inwinnen om na te gaan of hetgeen je overkomt in het strafwetboek strafbaar is gesteld en indien het gedrag niet strafbaar is gesteld door de wetgever of het belaging is en er dus klacht kan voor ingediend worden.

Stap 2: Eerste strategiebepaling

Indien je het slachtoffer bent van cyberpesten zal je je afvragen hoe je je probleem gaat aanpakken: negeren van de belager of actie tegen hem ondernemen? Het negeren van de belager heeft meestal weinig zin omdat de belager ervan uit gaat dat je de feiten niet erg vindt of dat je niet durft te reageren.

Hoe eerder je uw grenzen aangeeft door de feiten te bestrijden, hoe beter. Vroegtijdig actie ondernemen vergroot aanzienlijk de kans dat de belager stopt met zijn gedrag.

- Je kan advies vragen bij de politie hoe je op een correcte manier je grenzen kan aangeven. Het is de bedoeling dat je zelf geen strafbare feiten pleegt bij de strategiebepaling.
- Je kan een bewijs bij de politie binnenbrengen van het feit dat je de belager duidelijk hebt gemaakt dat je wenst dat hij onmiddellijk stopt met je te belagen.

Stap 3: Organisatie van een goed opvangnetwerk

Het bestrijden van cyberpesten duurt soms erg lang en vraagt heel wat energie van je. Daarom is het belangrijk dat je kan rekenen op een goede opvang en steun van familie en betrouwbare kennissen. Val dus terug op mensen uit je nabije omgeving wanneer je het emotioneel moeilijk hebt of praktische hulp nodig hebt.

stap 4: Leg een stalkingdagboek aan

Leg een dossier aan van elke actie die je belager en jijzelf onderneemt. Noteer nauwgezet (data en uren).

Stap 5: Communiceer effectief met uw belager

Het is erg belangrijk dat je uw belager duidelijk maakt wat je wil maar vooral wat je niet wil. Je kan dit doen via een aangetekende brief of een schrijven via een advocaat.

- Informeer bij de politie of zij een formele verwittiging willen geven aan de belager.

Deel uw belager in een schrijven mee wat de gevolgen zijn als de belager u toch lastig valt (bv. Klacht indienen bij de politie).

Stap 6: Doe precies wat je aan je belager hebt meegedeeld

Consequent handelen is zeer belangrijk bij de aanpak van de belager. Elke afwijking van eerder aangekondigd handelen, kan de belager aanzetten om verder te belagen.

Stap 7: Contacteer de politie bij nieuwe feiten

Volgende gegevens zijn voor de politie erg belangrijk:

- Wapens gebruikt/aanwezig?
- Onmiddellijk gevaar?
- Verdachte nog aanwezig?
- Wanneer zijn de feiten gebeurd? Dit is belangrijk voor de politie i.f.v. de heterdaadprocedure. Daarom is het aangeraden om nooit te lang te wachten om te telefoneren omdat de heterdaadsituatie na een bepaalde tijd verloopt.

Indien je slachtoffer bent van belaging; je in groot Leuven (Kessel-Lo, Heverlee, Willebroeck, Wijnegem of Leuven) verblijft; je geen vrijwillige omgang meer hebt met je belager (in geval van bezoekenregeling van je kinderen wordt gezocht naar een oplossing) en je na iedere politietussenkomst een klacht indient, kan je een aanvraag doen om aangesloten te worden op het BASTA-alarmeringssysteem.

BASTA staat voor Beveiliging door Anti-Stalking-Alarm. Via dit alarm wordt er bij je thuis een elektronische zender geplaatst. Dit alarm werkt in en rond het huis, tot op een afstand van ongeveer 40 meter. Via een druk op de knop van deze zender alar-

Tips voor de ouders

- Zorg dat je weet waar je kind mee bezig is. Probeer een sfeer te creëren waarin je kind met problemen naar je toe komt.
- Zet de computer in een gemeenschappelijke ruimte zoals in de living. Kinderen zijn eenmaal voorzichtiger wanneer ze weten dat er een oogje in het zeil wordt gehouden.
- Leer je kind op een respectvolle manier omgaan met het internet.
- Wees alert op cyberpesten! Vertel je kind dat hij/zij er niet op moet reageren en zeker niets mag terugsturen.
- Wanneer je kind gepest wordt op een chatroom, meldt dit dan een de verantwoordelijke van deze chatroom. Deze pester kan uit de chatroom worden verwijderd.
- Blokkeer de dader. Zo kan hij/zij geen berichten meer sturen naar je kind
- Praat erover op school, CLB en met andere ouders. De oplossing van dit probleem zou moeten kaderen in het anti-pestbeleid van een school. Over het algemeen zou men op 5 sporen tegelijkertijd moeten werken, nl de pester, de omstaanders, de gepeste, ouders en school moeten rond de tafel gaan zitten en een oplossing zoeken voor het probleem.
- Hou rekening met het effect van cyberpesten op het zelfwaarde gevoel of het schuldgevoel van je kind. Hoe groter dit effect, hoe meer tijd er zal nodig zijn voor gesprek en begeleiding.
- Als je kind gepest wordt, moet je hem of haar serieus nemen, maar ook leren relativeren. Soms zijn de pestmails niet specifiek voor hem of haar bedoeld en is het het beste deze te negeren.

Hoe reageren op ...

Hoe reageren op een gekende cyberpester?

- Pestgedrag niet tolereren
- Diepere beweegredenen achterhalen
- Op inlevingsvermogen inspelen
- Afhankelijk van de situatie extra hulp van het CLB, leerlingenbegeleiding of externe hulp inschakelen
- Gezond verstand en verantwoordelijkheidsgevoel aanspreken
- Verwittigen van de ouders van de cyberpester
- Aan de directie vragen dat er in de klas over het pestgedrag wordt gesproken:
 - 'no blame aanpak'
 - klasthermometer
 - veilige gespreksvorm

Hoe reageren op een niet gekende cyberpester?

- Samenwerken tussen contactpersoon bij de politie en de directie
- Klasbespreking laten organiseren – inschakelen van antipestbeleid
- Inschakelen van expertise (politie/school)
- Indien vermoeden bestaat dat op school de feiten van cyberpesten zich voordoen:
 - afspraken maken omtrent telecomunicatiegebruik
 - logboek gebruiken in de school

In samenwerking met ...

Het Hoger Instituut voor Sociale Readaptatiewetenschappen.

Aan het HIRL wordt op een integrale wijze gewerkt aan welzijn. Daarvoor een specifiek methodiekmodel ontwikkeld dat de praktische uitwerking is van onze visie op mens, maatschappij en welzijn.

Dit model combineert de aandacht voor het individu met de ruimere samenleving waarmee de mens in relatie staat.

Het HIRL heeft drie afdelingen:

- Graduaat Sociale Readaptatiewetenschappen
- Graduaat Niet-commercieel Management
- Graduaat Seniorenconsulentenvorming

Voor meer informatie kijk op www.hirl.be

Nuttige links, adressen en telefoonnummers

Nuttige links hulpverlening:

- www.politieleuven.be
- www.klasse.be
- www.sasom.be
- [www.prevent](http://www.prevent.be)
- <http://agressie-op-school.startpagina.nl>

Nuttige adressen en telefoonnummers:

- Vzw Limits, Tiensestraat 40, 3000 Leuven, tel. 016/20.85.88
- Jolijn (voor jongeren en hun ouders): 0800/90 033
- Racisme (Centrum voor Gelijke kansen): 0800/173 64
- Kinder- en jongerentelefoon: 102

Informatieve websites rond cyberpesten:

- www.cyberpesten.be
- www.digitaalpesten.nl
- www.mijnkindonline.nl
- www.klasse.be
- www.clicksafe.be
- www.saferinternet.be
- www.web4me.be
- www.saferchat.be
- www.pestent.be
- www.sasam.be
- www.gezinsbond.be/veiligonline/
- www.cyberhate.be